

M.10892:1-104.

ACC. N.R.

Landskap: Småland
 Härads: Diverse
 Socken: "
 Uppteckningsår: 1947

Upptecknat av: olika personer,

Adress: " varav!

Berättat av:

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hämtak.

2.1-104 Luf 62.

Från

N. Gjuts härad	rid. 1-4.
Gunnarbo "	" 5-28.
S. Måre "	" 29-36.
Tranalåns "	" 37-40.
Vista "	" 41-49.
Västbo "	" 50-77.
Östbo "	" 78-93.
Östra "	" 94-104.

Skriv endast på denna sida!

228/221a

Acc. n:r M 10892:1.

LUF 62

30f

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Södermanland

Härad:

V. Tjärst klan

Socken:

Ullervad

Uppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppor?

Svar:

- I Halmtak finns på många ställen, men de är också nu mera mindre förekommande än på halmen.
- De äro s.t. bindetak bundna med vidjor, med slagtröskad halmen.
- Halmtaken på uthus och ladugårdar c.a. 15% är ännu ej upp täckta med brädor för c.a. 50 år sedan.
- I samtliga fall användes takräppor även på för att hålla fast halmen.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10892:2.

Nej

Den släktisla skadade halmen är bunden i stora knivar utlades till enskilda föcklek som varieras mellan 20-25 cm och bindes med reidvaltisla kvedjor.

Om faklet är helt nytt i underlaget användes endast kniv och en mass.
inte sam jag har någon kniv endast en

Oppet som jag gjorde inte läcktfat med halmen, han jag ej bestyrka några dimensioner, jag har bara i mina pengar ai sett haue faklen fäckes och laggs.

Kniven användes till att spela bräckvidjorna med för att den lättare skulle kränga igenom halmen, han användes för att ringa av halmen

M.10892:3.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takfäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

~~Inga särskilda hand eller fotskydd
användas~~

~~Halmen slägs räktas på vinkelar och
samlas i släta hästar som finns
läggande. Så att ej halmen legges av
till nya tak läckes~~

~~a. Nej~~

~~b. Takskägget fjärras med en liten~~

~~c. Ja.~~

~~Taket ryggas med att halmen vikas över framtöd
d. Hälften endas täckes och bindas som vanligt,
men de framflippande varven måste följas~~

~~Fris och fris i varje tag, en breder ut
halmen och den andas lindes, sen kan
det jes finnas handräckning för uppraktning
av materialet~~

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10892:4.

Nej.

Ja.

Ja.

Nej.

Ja.

201/130 ac

Acc. n:r M 10892:5

LUF 62

209

Uppgifterna härföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Sunnerbo krets

Socken: Agunnaryd

Uppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmad vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande städta halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rätta åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda tråkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppor?

Uppgifterna lämnade av

Namn: Magri Svartsson

Adress: Elundäsa, Agunnaryd.

Födelseår och födelseort: F. 1880 i Agunnaryd.

Svar:

(icko på boningshus)

Overvägande antal halmtak på ladugårdar.
Brukas all fastlig halmen vid läkt med galvaniseras järntråd har länge varit förhärskande
Vid fäckning användes slagtröskad halm.

Dessa bundna tak är ganska vanliga för nävarande, c:a 100% av halmtaken.

För 10-20 år sedan var det ungefärligt som nu. För 50 år sedan täcktes mest takräppor och vidjor.

Nej!

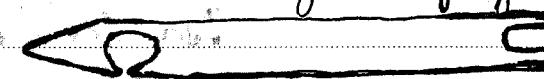
M.10892:6.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Med järnhård sys på läkt m. fortlöpande söm.
Slagroskad halm sys fast
vid läkt m. vidstående
teckning.

Taknål med järnhåd, knivar och saxar.

Vi) Tidigare fädelning med vidjor och
träleoppar behövdes inga särskilda redskap.
Taknål till sätt sy med förfärdigas av
häft drä, 40 cm. lång. Se följande fädelning.

Förutom de under pkt 8 nämnda
redskapen användas snickerivarktyg
för lagning av läkt m.m.

S 98 M.10892:7

Ni

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

- b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

- b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

- c. Hur behandlas takskägget?

- d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

- b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Halmen tökas med slaga eller
med särskild töskka.

Täckning med vass förekommer inte.

Halm sys ibland ovanpå den gamla halmen.
Det fjärras med sax eller kniv ned till.
Takskägget skärs med kniv eller sax.
I enstaka fall.

Långhalm böjs över ryggnings s. sys fast.
Genom att föra in halm under den gamla
halmen.

3 eller 4 man. Arbetsfördelningen är:
1 svar fast halmen, 1 breder ut halmen,
eller 2 man försar fram halm m.m.

M.10892:8.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt bevara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper då Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

I denna trakten har detta metod inte förekommit.

Halmen sätts fast vid läkt.

Det förekommer inte nägra halmfak på boningshusen.

Nej.

I Agunnaryd huvudsakligast åren 1905 - 1920. I mindre skala även senare.

Min huvudyrke har varit jordbruksarbetare

201/130 ac

210

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Ljungbyhults härad

Socken: Björkby socken

Uppteckningsår: 1944

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmad vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvet för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takfäppar?

Acc. n:r M.10892:9.

LUF 62

Uppgifterna lämnade av

Namn: E. G. Magnusson

Adress: Djärtakistatorn, Mälhuskrog

Födelseår och födelseort: 1872, Ljungbyhult

Svar:

1. ja hälften ej rugg

2. först handslipningen med ljuske

medjor spremmar med jämna trådar

3. Helt slagtröskad höstträdgården

med med hattit å ruff

4. a 10 procent

b 20

c 50

d 100 på ledsgårdar i sällskap med hängshus

5. ja sikkallad röpt ruff

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

- 6 galvaniserad järnträde
- 7 breder ut halshorn i önskad formlek på taket lägger poi nafte i hörnen med järnträde av bestim mellan varje hörn
- 8 m. nät eller pinne att färra igårom
träden
- 9 tak med vridjärnblott en raka 70 smt
lägg nerplad huvudlaps med färsprökat
skafft att dräpta i taket jämt prins
mackar sätta ner det halvnaft
i vridjärn. menera nät eller pinne
för träden. så kan de sparsa sig
tak med träd och vridnaft
- 10 nätet eller pinnet sticks ner
i taket å ena läktet eller nacket
å hörnet vid nafte

M.10892:11.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med takläckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

11. vanlig arbetströja

12. a slagnötskäde eller på längtnötskäde
påse, gjorde de upp halmen det ville sätta
nejdele hant att gränt i långhalms
samit med yxa framställs i nedre ändan
o det här jag ej sett

13. ja

nej

c. rygges just med vass kniv

d. nej

14. använd långhalme & fastgörer arbetssyren
med häxiga var ofta eller ågs fast
o det är ej till åfa fast max på sticka
i muddar. Pappan på halmen i det hela
15. när det täckter med vridjan var det

vara på taket en bredd halmen är brundt
med träd 3 en essdot taket & slaka ej trädlen
i hända fallen en nene å lassa halmen i träd

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

16 det har jag varken hörts eller sett

17 hägst på navel hängna litt på e sidan

18 istet i smilund men i skåne har
jag sett

19 jag vet knyt sigat men är tak
annars slät jag har sett till hägst

20 från 1905 till 1940 i Örgryte enyd
stensmedjel Värestad och var
i Örgryte enyd län

21 Herrvärnsvagn

211

201/130 ac

S 80

Acc. n:r M.10892:13.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Sunnerbo kgl

Socken: Ågunnaryd

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn: Gunnar Fält

Adress: Jäkkabistam Malarbog

Födelseår och födelseort: 1913.1898 Ågunnaryd

Bildor

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvet för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppor?

Svar:

1. Halmtak
2. Järntråd
3. Nej
4. a. 20 procent b. 30 c. 60
5. Ja
6. Isolerad band
7. Rafften lägges på halmen över det lättet som där shall bindas i, sedan stiches man nit med

M.10892:14

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

träd igenom taket på underridan av läbbet, på översidan mitt emot sticker man ner handen och drager till sig träden, se vidare Teckningen.

8. Nål n. 1 o. 2. och kniv.

b. Träkraka

9. Se Teckningarna

10. Nål n. 1 användes till att sy rödskräppet eller häussen. Nål n. 2 användes när man syr på taket, kniven användes till att skära häussen med.

11. Ingickder

12. a. Halmen slagträskas försb, sedan separas eller reras den från sgräs

M.I.0.8.9.2:14a.

40 cm.

Nål nr. 1.

för sköning

40 cm:

Nål nr. 2.

för privat
Täckning

40 cm.

Täckniv.

Raffsen

Läkded

Man drar åt
med denne ändan
av dräden. Sedan viras
dridändarna ihop

80 cm.

Täckraka.

M.10892:15.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
  - a. långhalmen?
  - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
  - b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
  - c. Hur behandlas takskägget?
  - d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
  - b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

och hundras i s.k. klippor
b. Vassen har inte använts
här i vår tid.
13. a. Det tasches mest nya tak
de gamla rivas av
b. När taket grävras med en såväl
c. En linne drages så högt
uppe som man vill ha häussen
sedan skäres den med kniv
d. Ja
14. Takrisen breder med stagbrashad
halm sedan syjs den fast
med näl m. i fastläggande band
b. Söndrigt tak lagas på så vis
att halm bredes på det
söndriga och sedan fasträktes
vanlig nät trumma täckning
tills man hamnar till takrisen
15. Tre man, en breder ut halmen

M.10892:16.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takräpporna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på bohushusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som takläckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

en syster fast halmen med
sapf och träd, fredje man
hangar upp halmen och sapf
på taket.

16. Nej

17. Taket lägges på läkt

18. Nej

19. Ja

20. Agunnaryd. Rysby.

stenbrukshult sochnar

Takläckare sedan 1927

21. Landbrukare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

128 / 126 C

Acc. n:r M 10892:17.

LUF 62

194

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Sonnerbo Krl

Socken: Traryds

Uppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmad vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtroskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvärande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takräppar?

Uppgifterna lämnade av

Namn: C.M. Ekströmberg

Adress: Söderomad Ekströmsnäs bruk

Födelseår och födelseort: 1871 Skatleby

Svar:

ja halm

ja bunden på läckt med bläffrad

fast på bundna det var slagtroskad
halm

75 procent

10 pr

50 pr

75 pr

ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Knivar?

M10892:18.

nej

jag brukte ha vek repad så den var
färi från gräs som var vi s föl att
jelparat när vi brückbe

en kracka föl att drifva halme med
och en så kallad näl att syred
vejer och raff

en så kallad ~~Kälning~~ ^{= Kälning} fackrak en huf mebe
läng med hjelrig i och skaff och
en näl af jernplå vilken var fjord
dom en näl som du har när du
knypfer fick näb och när det var
fick sia skur man faket med
en krif

rakam föl att få kaket jemt med
och nälen föl att sy fast kaket med
och krefver föl att skjära kake med

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10892:19.

nej

den regades på en gammal grep
som var fastfjord. nästan i en
veg så den sat fast med hornen
uprätt vassen vet jag ej om
ja

ja

det klyppes

ja får me inte nu

med hästhalm och åra så det lös. Där
liggnes där upp
de sticke man in halmen så god man
kan och sedan bindes det

3 man och arbetar hem varan li är

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10892:20.
nej aldrig

på läkt

inte här

nej

i Traryds socken

hemmans egre

126/127 cd

182

Acc. n:r M 10892:21.

LUF 62

Uppgifterna härför sig till

Landskap: Småland

Härad: Sunnebo kgl

Socken: Hällaryd

Uppteckningsår: 1948

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takräppar?

Uppgifterna lämnade av

Namn: Gunnar Carlsson

Adress: Lindås Villeberg

Födelseår och födelseort: 1894. Lindås

Svar:

ja. halmtak

ja.

nej

a. 2

b. 10

c. 15

d. Trotsigt 80 till 90 procent

ja.

Jel. 11 Skanshamna

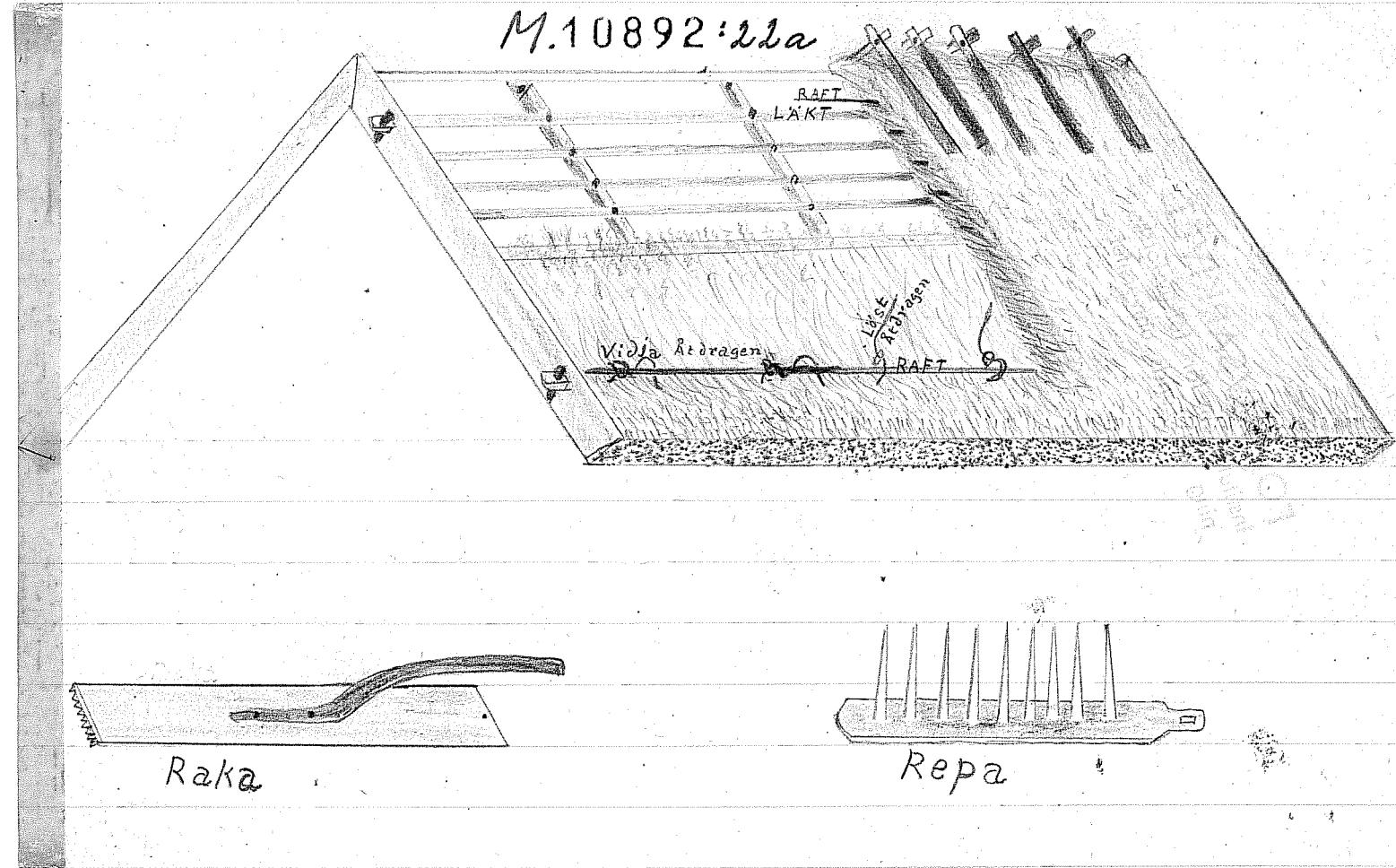
6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Vej

Halmen läggs i små kärnor på läktar
banden lossas o halmen bredes ut med
häxterna. Rafften lägges över den
utjämnade halmen. Vidjorna som
är spetsade stickas ner i genom halmen
under läktan och upp på över rafften
en öglal vrids till i toppen på vidjan där
den spetsade rotändan stickas igenom samt
dras åt lite tost. 60 cm. fr förla vidjan
upprullas kamma med märta o. n.m.
Eills behövlige antal färdigställs. Stubbren
av halmen, alltså rotändan skjuts uppå
med häxterna, o fjärras till så gott sig
göra läder och stöttigen färmus med
snöre, vidjorna dras åt, överlappstånden
stickas in under rafften som krällar
den bunden.

Jag bifogar en teckning av en faksida

M.10892:22a

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10892:23.

Nej

Slagfriskus och vas i grym regn. För
att bliva torr från torrás.

Halmen som bör vara grov och ströb hör till
halmtäckning. När halmen är mogna och förenas
inomhus i lagom stora kärvar när den är torkad

Nej

Behövs ej om det är mogant lagt
jämna med takborr och puttar med sse

Troligen ej

Är halmtäckning med takborr klitts och nästan redan
kan formas och läggas på taket. Hänggrynnan (se teknik)
läggs så på det lida, och binder ryggningsa

Gör på taket samt en handtagare

M.10892:24.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt bevara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Nej men jag har sett läktén gå igenom windskedarna för att hålla dem, trotsigt för att det var för dyr att köpa spik

På läkt, ej på raft

Jag minns många halmstak på boningshus för 40 år sedan

Jag är manster ej kapabel till det
men om jag kan se till fjärra o
bevara många fler frågor så gör jag det gärna
kondater här i byn mågon mistaka gång

Jag är för närmaste Brantbärs Biodlare
& Bonde,

128/124 b

192

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Ljungbyhult

Socken: Ljungbyhult e Traryd

Uppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmad vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagträskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda tråkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takkäppar?

Acc. n:r M. 10892:25.

LUF 62

Uppgifterna lämnade av

Namn: Otto Isaksson

Adress: Tylhult Skövde

Födelseår och födelseort: 1877 Ljungbyhult

Svar:

Härbörne var det vanliga takteckningsmaterialit mes
Härbörne bands med vidjor tis omkring 1900 då
men ansig det var bekvämare att sy fast halmen
med järntråd, och slippa reft och vidjor ne 2
Nägror tis halm förskorn ej utan endast slagträsked nr 3
För närvärande 0% 4.a för 10 år 10% 4.b. för 20 år
20% 4.c. för 50 år 50% om 4.d.
Takträsket var som som vi i Småland haue takraft
använtes som ofvan nämnda tillsammans med vidjor
tis omkring 1900 då järntråden ansig bekvämare men var y så bra
nr 5

M.10892:26.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare användts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Iisoleraade band nr 6

Hahmen utbreddes på taket af takläckaren ifver denne lades en rafft, efter var en man som stod iner en vido om läktarn och tog upp om rafften och så med kniset på rafften och tryckte si hirt, som möjligt innan penaten slags. ne 7
Redskapsor vid Täckning var en rifva eller(rifsa) att rifsa taket si åu hahmen lig rök för att vattnet skulle lätt afprima, och si en litig knif eller lié åt beskurn hofsen som vi kruu dit i Lorisland (litsa med takskägget) så att dor bli var si att inga lösa strö hänger ner ne 8

Tidigare använda redskap är rifva och knifar är mig obekant ne 8 br

Redskapsor vid Takläckning var rifvan att rifsa taket alii, och knippon att skura hofsen fanns ne 9

Användningon of de olika redskopen se
övaru nr 10

M. 10892:27.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Tantlig arbetsdrift med traskor som fölkeslättad nr 11

Halmnor s.k. kommades in en halmrepa med 10 turne
längs formen så att all den löse halmnor gick bort ^{nr 12 a.}
Tass användes ej hoss oss ^{nr 12 b.}

Taket täckes inte på ett gammalt tak ^{nr 13 a.}
Endast räfsas, då halmnor var väl beredt behöfs
inte skärs ^{nr 13 b.}

Takskägget skärs med en kniv eller li ^{nr 13 c.}
Inte nu, för nu har topel och eternit tagit överhand ^{nr 13 d.}
Med los räphabov ryppas taket som läggs till
ryppning och över dessa läggs en träslip
var sida som bindes fast så att inte den blås bort ^{nr 14 a.}

Ett söndrigt halmtak är mycket svart då tingen och
förekommer mycket sällsynt ^{nr 14 b.}

Ton man arbetar tillsammans själva täckaren breder
ut halmnen så den blir jämna den andre binder den fast ^{nr 15}

M.10892:28.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takräpporna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Jag har själv borrat hål i vindskederna, förr detta
så sparsam en vägg, och där fanns samma gäng mera
motståndskraftigt för vinden, som gärna torrar i gafflar
och ryggningar, bruket var mest gängse i Hemme-
ryd no 16

Taket lades förr läkt nr 17

Halmtakten användes inte förr boningshusen
förr i bondgårdar, men väl förr torp och backstugor,
förr i bondgårdar var det torftak förr 100 år sedan
som kom späntakten nu tegel och stenrit nr 18
Kärt uttörligare kan jag ej beskrifva halmtakten
historia nr 19

I Hemmen där min far var taktäckare var jag
honom behjälplig och fick mina första lärospår
senare i Tratryd men inte i större omfattning nr 20

Tack med gifternas intopptegning mina lärjärföräldrar i Röbbla
förr 40 år sedan, försållde den 1937 och bor nu i Grönmanabruk nr
21

128 / 219 ab

Acc. n:r M 10892:29.

LUF 62

198

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Västergötland

Härad: Södra Möre Klev

Socken: Gjungby

Uppteckningsår: 1949
Själträdskyrkt

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takkäppar?

Svar:

1 Ja.

2 Ja på samtliga närliggande

3. Med träkonstruktion kan man ju
mena list eller riffer, som binds
fast med vidjor eller släpband.4. Olika på olika platser i en
del byar användes förr utslutande
halmtak. a Svart åt huvudet
aca 40 & 50 c 60 d 70.

5 Ja.

M.10892:30.

30

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6 Isolerade band.

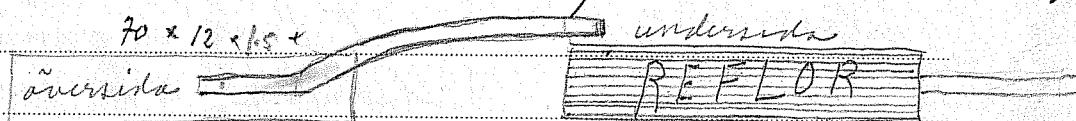
7 Vid bindningen användes galvaniseras stålträ, varvid en grovre sprängs på längden över halmen eller massen, denna bindes sedan fast med slibellahastag i ena änden på en korkare härd, sicks i vilken den andra änden härs in.

8. a. Skovel eller klappbor, samb sax.

b. Tornir med vilken tåket heshärs.

9 Skoveln består av en brädslaggt "hulst av fjärnek" ca 4" bred $\frac{1}{2}$ " tjock, 70 cm. långt på vilken skärs af "räfflor" ca 5 mm. daga skivor så att ej halmen eller massen skall glida undan när man klappar den fram.

På detta brede siffer fastskruval ett skaff

10 Skoveln alf klappa tåket jämt ihan och klippan kort lösa shan eller för längre tids.

M.10892:31.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vilken
är i så fall arbetsfördel-
ningen?

"Endast poukar i möjligaste mån när
det är kallt.

16a Før slagkrøs krødes den og bøndergrades

B Vassen skørdas i hundrask på isen,
lindes i karvor og forvaras på tømptigt
søkk

17a Bidderer, ofte rives det gamle
tak

b Ja

c. Det klippes och klippes jænt

d. Ja i en del fall.

18 a Halen højes rund ryggen og
bindes fast med lsh hønsæl

b Man sticker upp halen eller vass
i hålet.

19 b i S man førtom hanflangere.

M.10892:32.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

16 *Jf men det användes sällan*

17 *Taket lägges på runda slängor, s.b. fjädraslängor*

18 *I Skåne och på Öland, men i Skåne var det också ganska vanligt.*

19 *Har redan besvarat ett utförligare frågeformulär från någon doktor Mattisson för folklivsarkivet i Lund*

20 *I Södra och Norra Möre häraden samt Öland och på Öland*

21 *Har fullt uppt att göra med taktäckning och har något med försäkringar gräddiga skunder.*

201/216 d

213

Acc. n:r M 0892:33.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Söder Mörke Klv

Socken: Madeljör

Uppteckningsår: 1947

Uppgifterna lämnade av

Namn: Jander Johansson

Adress: Månseniela, Nybro

Födelseår och födelseort: 1878, Madeljör

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvet för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takkäppar?

Svar:

1. Halmtak.
2. Bindetak med vidjor senare till järntråd.
3. Nej
4. a: Ca. 5% Gäller ej bostingshus
b: Ca. 8% vilka varo täckta med
c: Ca. 40% näver och torv.
d: Ca. 90%
5. Ja. Takkäppas behöft.

M.10892:34.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

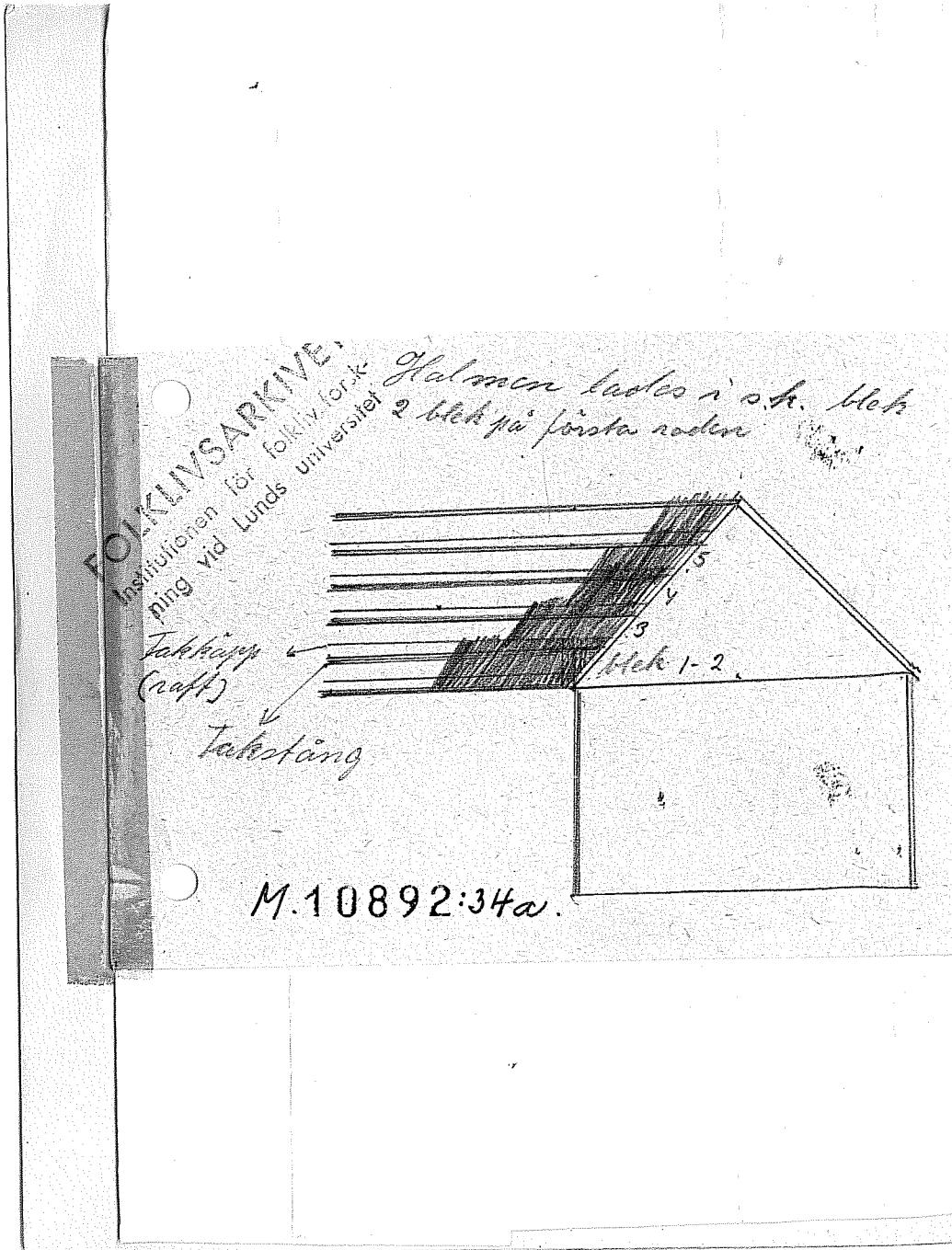
6. Fortlöpande söm.

7. Halmens lades på fahstängen så lades en sak häpp så att den kom att ligga mitt över en fahstäng varvid man band fast dessa medelst vidja. Vid jäm häldes genom halmen under fahstängen och så tillbaka över sak häppen varvid gjordes en öglu så att man kunde dra ut riktigt hänt varvid den sedan lades under sak häppen att den satt fast.

8. a. Redskap behövdes ej.
b. Nej.

9.

10.

M. 10892:35.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

Nej.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

a. Vet ej.

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

a. Täcktes ej på gammalt tak.

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b. ja.

c. Hur behandlas takskägget?

c. Skärdes jämt.

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

d. Nej.

14. a. Hur ryggas taket?

14. a. Halmen lades mitt på ryggåsen och två
stänger, en på var sida och en mitt på.

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

b. Halmen träddeles ⁱⁿ i hålet mellan
stängen och rafterna uppåt.

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vilken
är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15. I regel 3 man. en lade halmen och
2 band.

M.10892:36.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

16. Nej.....

17. Ravel, takstång.

18. Nej. Se fråga 4.

19. Nej.

20. Endast till husbehov.

21. Ja. Landbrukare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper där Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt – det underlättar arkivets arbete.

218/219 c

Acc. n:r M 10892:37.

LUF 62

285

Uppgifterna härföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Tunaläns Kull

Socken: Tuna

Bostäder

Uppteckningsår: 1944

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvet för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppar?

Svar:

Nej icke mer längre

Halmen var beroende medelst vidjor vissa har gärne kommit här upp i handet, sen tråd användes det hälsta tåket jag kan meddela är 1907 den fick hålla all binda med och spikade arbetet med all anstraffa vidjor

Har ej varit med om förlängning av lös halme finc inga i den här arten

Ett stycke över 18 hundratålet var nog de flesta halmtaken förra vissa salver kneppt de utgjorde 5%

Nej

M.10892:38.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtäddigande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6
Bindningen isoleras så att nästkommande skift isolerar bindningen för föregående skift
Täckningen ^{börjar} vid takfalen och går i huvuds längdriktning underlaget för halmen är blanar (raft). Sam går i huvuds längdriktning omkring 30-cm mellan varje blana förs i pålägget ett lagt halm cirka 10-cm i taket överifö det lägges en spiräl cirka 2 cm i gatan och cirka 4 m i längd Spirälerna lägges mitt över nedresta blanorna som är under halmen, och så bärpar bindningen med vidgator som är tillverkade av smäckra björkeskott. Cirka en meter långa samt är smälta så att de är smuka samt är spetsade i storändan så att den kan steckas genom taket, den som binder sticker ner vidgatan vid nedresta sidan av spirälerna och blanorna som ligger under halmen, men den måste vara en person under taket som sticker upp vidgatan vid översidan av blanorna och spirälerna som ligger över halmen, under tiden här den som

M.10892:39.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

Ny

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vilken
är i så fall arbetsfördelning?

är vanligt förfarande att en yglan på vridgans
takstående, när vridgan kommer upp, släcker
kinderen vridgans storända genom yglan och
slår till så hårt som möjligt. Samt om
vridgans storända så hårt att vridgan slår sig
dubbel mal yglan och bildar en knut, och här
fortsätter skiften ut med cirka en meter mellan
varje bindning, och så fortsätter skift efter skift
ungefärligen till takrämen, borta skiften ejna från takrämen
bindas icke med vridgar utan der riktes halmen
över takrämen och fasthålls av slanor som läggs
ut längs halmen. Slanorna fasthålls av belar
som först hänges över takrämen, sedan fastsätts
takytan med en kroppa eller räfsa. Så att all
lös halm kommer bort och sist skäres takfalen
eller takskägget samma pris till så att man lägger
ell längt brödde som har en rak kant ovanpå
halmen och om man i varadero ändan av brödet
häller detta fast och en annan med en låg skär

M.10892:40.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället. *nej*

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

N:o 12

18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen? *nej*

19. Är Ni villig att eventuellt bevara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper då Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

av halmen efter hantlen på brädet. Så allt takfoten blir jämn och fin. (Punkt 8) Några redskap använde vi vid sätta tåckningen utan det var ett rent handarbete

Tåckhalmen var höghalme och den tillreddes så att där rågen var skärdad och hemkärd till lagen så tåckades den med slagen, tröskmännen delades upp i lag trots man i varje lag den finaste och lättaste mässiken blev om de var trots lag eller fyra man om de var bara tre så låt det se, det fallas en, det fallas en, varje lag brukade lägga fram alla rågnekar på laggavel och så dröskades på dem till des att sådant var urtecknat. Sedan bandes halmen i en kärve med ett band av haln på mittet, sedan dras fram några halmar ur kärvens taggväda och sätts till en lång dronns denna sätts sedan upp kärvens taggväda så att icke kärven trassas till

227/202 ab - 228/202 cd

Acc. n:r M 10892:41.

LUF 62

300

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Vista

Socken: Visingsö

Uppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmad vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järnträd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Halmtak

Ja, de bindas i regel med galvaniserat järntråd
har fär även bundits med vidjor.

Nej

För närvarande 75 procent
d.) 100 procent

Nej

M.10892:42.

Nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Halmen utbedes i ett tunt lager över första räffan varpå lägger en smal trädribba som bindes fast med järntråd så ett nytt s.k. blek över andra räffen så en trädribba som bindes o.s.v.

Nål Tång gafflar sic oxå rejs.

Nej

Nälen gjöres av grov järntråd eller av tråd ungefär 60 cm. lång.

Tången är vanlig liten arbetartång.

Gafflar vanliga häggafflar.

Invanlig sic som användes vid slitter.

Yxan en handyx.

Rejs, grova rejs av bambus.

Se medföljande bilaga sid. 45.

M. 10892:43.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Nej möjliges handskar

Den slagtäckas eller träckas med ett för ändamålet
speciellt byggt träckverk.

Ja.

Ja.

Det behandlas med lit och oxja som är mått
under 10-ounde färgan.

Ja, numera.

Halm läggs träs över ryggåren varpå läggs tre st.
soffor på vardera sidan vilka hängas i jämte
man försöker stoppa i halsen på det söndriga stället.

Se medföljande bilaga.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt bevara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

*Dit brukades här på platsen före min
tid alltså på förra hälften av 1800-talets*

På ravel

Nej

Om jag kan och måttaigan liten ersättning

*jag har hållit på med takläckning cirka
ett 20-tal år här innan min hemkomst*

Lantbrukare

Småland
Väst
Visingsö
1947

uppt. av Carl Johansson

Näs, Visingsö

f. 1890 i "

M. 10892:45.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

10. Nålen användes till att tråda träden in genom taket och ut igen.

Tången till klippa av träden med.

Gafflarna att skaffa upp halmen med.

Lisen att skära av takshägget med när taket är färdigt

Han håller man under de halmar från som blir kvar vid skärningen och slår av dem mot syns egg med en liten trädbit

Repen användes att hänga Tackåren i den kertå av stänger som de som arbetar på taket har som fotfäste

15. I regel 7 man, en tager enas halsren samt läber upp härvarna åt Tackamästaran som beder ut halmen till önskad tjäklek så kommer två man som binder en man är under taket och tråder ut nålen till den som binder en man är på ställningen och skaffar upp halmen på taket en man är på marken och ha upp halm på ställningen.

På större byggnader kunde båda sidorna Tackas på en gång då det i så fall snarre vara fjärtan man.

227/202 ab - 228/202 cd

Acc. n:r M1 0892:46.

LUF 62

299

Uppgifterna häföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Irratalab

Villa YRP

Tilieby

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Oskar Blomqvist
Säby 1875 Visingsö

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takräppor?

Svar:

Halmtak

Har gats påslätt.

nej

75 procent

80 "

100

nej. Juus fåv nr. 1 poellata kru
på Visingsö. färs på Väst, maled!

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materiällets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

börda för att gång 1 m. mellann.
S t. raffor lägger på taket. på darr
bord. balm. en tyndhet ca 35 cm. Spjöt lägen
på hettan m. 35 cm under. binds i raffor ut till
Taksnit och högaffla. läng.

bjälteridjan (i spik bjälkevejd).

M 10892:48.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

nej

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Lagfrörkor, eller Långhalmvete

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

i bort fäller

nej kattas redt

sköres med tje

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

nej
s.-k. hänsen på dva räften
nej halva stikas under den gamla.

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

ca 8 man
läggning, bindning, uppkläring.
transport med halmen

M.10892:49.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
  17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
  18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?
-
19. Är Ni villig att eventuellt bevara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
  20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
  21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper där Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

ja

raft

my

ja

på Visingsö ca 85 år sedan
fanns en gård
Byggmästare

206/126 a

Acc. n:r M 10892: 50.

LUF 62

225-

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: SyrialandHärad: Västbo YkpSocken: BalsnäsUppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppor?

Uppgifterna lämnade av

Namn: Anundsson, JörgenAdress: Stapeludd, BalsnäsFödelseår och födelseort: 1876 d. 23/10Balsnäs

Svar:

halmtak
förek med medjor
på hemske. Ted medjorstråd

10 pr20 prabsolut bröck till hädan äro dässgo är sedan urvaldes häppar

M. 110892:51.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Vi breder ut hettmoss lekska för
leks sedan byr man den
post med fjärrstråle clät
är sri ~~stöt~~ sät från 30 sista
tiden

förlorandet medje lemta

på den gamla tielen omvärlden
är ~~stöt~~ tillsatt af engarit
hettmoss sät sedan gjorde
man en fjär på seafjör

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med takfäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

NY 10892:52.

nej

den slengtakskärs

dätskärs ej sig istet täckas
är ett senclar
däts förekommer härlar deler

däts förekommer härlar deler
med sax eller kniv
däts torfes med stekor eller
eteriet

däts lagas smörkekor sedan bransjeras
då sitikis man i varuk efter
bransje

fyrar eller fyrar man

M.10892:53.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takräpporna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som takläckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

206 / 126 a

Acc. nr M 0892:54.

LUF 62

226

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Växjö

Socken:

Bolmsö

Uppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande städda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagträskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppor?

Uppgifterna lämnade av

Namn: Mr. Petersson

Adress: Bolmsö

Födelseår och födelseort: 1883 Bolmsö

Svar:

ja

ansvarar det måd galvaniserad fråd
slagträskad

Nej

det var nästan almänt

nästan var läkt måd slikor

på 1800talet användes häppor 1900. måd fråd

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materiällets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10892:55

på 1900 började vi sy fast halmen med
trädet

vi har en nål som vi nästa på
trädet

på 1800 faleb användes häppar eller säft
som vi kallade dåt, och björkvedjur

Nu när de fåska harde endast nälen
och träden sedan det är fäkt, har de en
bejadasam är refiad på ena sidan då jämnas
faleb till sedan är det fast nobar i samma
träda den fjänsigjör som räfsa då räfsas faleb
så all löshalm avlägsnas (fäktraka kallas
den)

M.10892:56.

Nej

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak? x

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

skallde den vara prima skulle den repas
på en repa då kallas den uppgjord
den skördas med sic och slagfröskas

det var båda delar

en del gjordes men jag har inte fått det
det jämnas med hörne eller sax
inte nu

vi samlar upp all den lösa halmen som har
räfsats ner från taket sedan drages den upp
och läges på sammanläggning sedan läges på härvor
som trälle halmen
x det är till att sticka in halm och sy fast
ett lag behövs fyra en bär upp halm en
bre ett och en sy och en måla pojke som
liger innanför och sliker ut målen

M.10892:57.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
  17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
  18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
-
19. Är Ni villig att eventuellt bevara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
  20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
  21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

det säg jag som liten pojke det
före kom råtta ofta en flick se

på räffel eller åsa som eukalla
eller det råtta namn vi har är Bjuråsa
inte här

i fall jag har

hår i min byggd

Lantbrukare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

210/127c

253

Acc. n:r M 10892:58.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppar?

Uppgifterna lämnade av

Namn: Anders Friman

Adress: Färnstad Håger

Födelseår och födelseort: 1877 Torsås

Svar:

Tegge utanpå halm

halm men är leanden måd tråd
Vidunder laget måd taket tråddå kan intet bli telfärsäng
Att tråna tak här varje 20-25 sekunder
så blir då 20-25 år

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10892:59

Xaq har bara använt mig af
täcketräd som tages om Bjuröt
sam är spikat på spiken ad
där sitter en innanför tället
ad sätter det nästan varje dina 15 år
inte fög

en så kallad Kryppås som liger
uppe på tälte som man har att
slå fölter emot samt stå åsa
i den merken till denna Kryppås
så flyttas där allefter sam man
tälter

M.10892:60.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

inget i takläckning

en man är på taket breder ut dom

då det är uppe

då gör att läcka utanpå
då gamla taket

ja

ja

måd smäkalm

ett lag måd 4 man trälag 8 man

M.10892:61.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

nej

nej

dått varc här att ni komme
Till mig så finne ni hälle
upplysningar

Lantbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper där Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

210/1206 - 12/12

Acc. nr M 10892:62.

LUF 62

250

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Västbo Ykp

Socken: Sandvik

Uppteckningsår: 1947

Uppgifterna lämnade av

Namn: Einar Larsson

Adress: Holgryte Sm: Burseryd

Födelseår och födelseort: 1897 Sandvik

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en under sökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takräppar?

Svar:

1. ja halmtak, ej vasstak
2. de äro bundna med galvaniserad järntråd nr.19
3. Nej
4. a. 5 %. b 5 %. c 10 %. d 80 %.
5. nej, i början på 19-hundratalet övergick man till att ry fast halmen med galvaniserad järntråd nr.19

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. I fortlöpande söm, så lång takrytan är som skall täckas
7. Se bifogade skrivelse vid. 66.
8. a. En mat, särskilt konsturerad för halmtäckning.
- b. På 18-hundratalet då alla halm-tak bundes med raft och vidjor användes en såkallad täckraka och en stör.
9. Se bifogade beskrivning vid. 66.
10. Täckrakan användes till att skräddra eller klappa upp halmen med, så att rotindarna på halmen blev som fjäll. Störern användes till att prässa ned raften mot halmen, medan vidjan knöts fast om läktan och raften.

Kälen

för halmtäckning

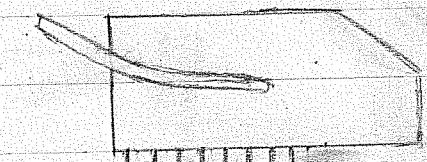

då man syr fast halmen

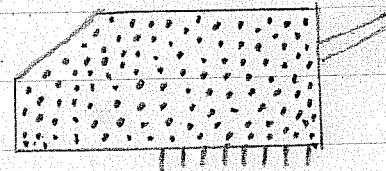
Kälen är c.a. 55 cm lång

M. 10892:63a.

Bakan

översidan

undersidan

FOLKLIVGARKIVET

Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

M.10892:64

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

11. ej

12. a. se bifogade beskrivning sid.67.

b. ~~Mig reteligt har vass ické
använts som täckmaterial här
på orlen, och kan inte bevaras~~

13.a. Med raft och vidjor läcktes
sällan utanpå, men ofta när man
syr fast halmen.

b. ej

c. se bifogade beskrivning sid.67

d. ej inti numera

14.a. se bifogade beskrivning sid.68.

b. " " "

15. Tre, den förste breder ut halmen
den andra syr, och den tredje som
är placerad innanför taket
skjuter ut nälen igen till
den som syr.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takräckarna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som takräckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10892:65.

16. Nej

17. På läkt. I Västergötland

benämnes läkt för raft, och
raft för vann, och hängstar
för roll.

18 Nej, inte här på orten.

19. Kan inte besvara annorledes
än vad som är bevarat

20. I Sandviks socken, Holgryte, Bökelund,
Mjökhult, Flörebo, I Burseryds socken,
Holgryte, Hälabo, Angsås, Germundubo
med flera. Dessa tak är på ladugårdar
och täckta för en, ½ eller 20
år sedan eller tidigare, och många
av dem är redan omvälvda med
taksticker.

21. Lantbrukare

Tillägg

M 10892:66.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

Ivar till fråga 7.

Man börjar från vänster att fästa träden i läktan så nära vindskivan som möjligt, sedan lägges den fört välrensade länghalmen på i lagom tjockt lager, sedan skjutes nälen genom halmen antingen över eller under läktan, till den person som är placerad på innersidan av taket och tar emot nälen, och han i sin tur skjuter ut nälen över eller under läktan, beroende på vilken sida av läktan den skjöts in.

Skjutes nälen in ovanför måste den skjutas ut under läktan eller tvärtom, för att få halmen att pressas fast mot läktan, samtidigt som nälen skjutes ut riktas utsidan något mot det håll varifrån man börjat sy, för att få en lagom stor loch i stynget, man brukar laga 30 till 40 cm mellan varje styng (bind.)

En viktig sak är att träden föres så att den bildar halvslag om läktan och icke endast viras om, vilket då gör att halmen drages på sned.

9. Rakani var förfärdigad av ett bräde, ca. 20 cm. bred och 40 cm. lång, en något

utålböjd gren var fastspikad till skaft, den sidan av brädet som halmen skulle klappas ned var försedd med en massa häl, ca. 8 mm. i diameter, och ungefär det

X

vänd

samma i juplek, i rakanis underkant var
islaget järnlekar med c.a. 3 cm. mellanrum
och lika mycket synliga, detta användes
som kamm till att rätta ut eventuellt
krökta halmstrån.

Stören var ungefär 2 mtr lång och 5 cm.
i diameter den ena ändan var spetsad,
så den kunde lätt skjutas genom halmen
under näst ovan följande läktä.

12.a. Länghalmen bör vara slagtröskad, sedan shall
den rensas ren från gräs och övrigt boss,
sedan bindes halmen i lagom stora kärvar,
så till sist tar man en yxa och hugger av
rotändarna en aning, så att halmstråden
blir jämma, och icke krökta eller trasiga.

(Vid rensningen användes en halmrepa,
denna består av en trädloss som är borrat
i 8 till 10 träpinnar som bildar en stor
kamm, denna görs fast i logbalken, och
halmen drages igenom denna kamm.)

13.c. Man sätter upp bräder som takskäggel eller
(hoppsen) får stödja på, när bräderna tas bort
tar man en sax och klipper bort eventuellt
nerglidna halmstrån eller andra ojämnheter

14.a. Man tar brunen eller maskintröskad halm,
och blöter den med vatten så den läter
fracka sig, man tar en räfsa och jämnar
till lagom stora buntar som bärer upp
till ryggen och bredes ut där

forts- nästa blad X

(forts- från föregående blad)

- X 14.a. Till c. a. 10 cm tjocklek och c. a. 60 till 70 cm nedåt på vardöra sidan av taket, denna halm fasthålls med träklamprar (hängslor) varje hängslepar består av två träklamprar c. a. 1 meter långa, flatskräddade i toppändarna och hopspikade med en spik, eller också borrade och hopisatta med en träpinne.
b. Mindre hål (rällhål) lagas enklast med att skjuta in hyvlade taksticker över hålet.

Skall man laga med halm, skall man skjuta in toppändarna under det ovanför varande taket, annars måste man täcka upp så högt att ryggningshalmen täcker den sista sömlingen.

Jaq har aldrig varit med om att täcka med raft och vidjor, men skall försöka beskriva hur raften och vidjorna förfärdigades.

Raften höggs i låta ungskogsbestånd från 2 till 4 meter långa spön, och 3 till 4 cm grova i rotändan, sedan skräddes detta spö på ena sidan så långt åt toppändan till, att det inte blev tjockare än c. a. 2 cm det skulle vara för att raften inte skulle höja upp för mycket under det näst följande halmlagret, (bleket.)

vänd

M. 10892 69.

den skräddas sidan skulle alltid vändas ned mot halmen, vore spöra inte för grova fick de vara runda, men kvistas och barkas väl.

Vidjorna vore av björk, ungefär 1 meter långa och c.a. 1 cm grova i rotändan de skulle kvistas väl, och rotändan spetsas, 10 till 12 cm från spetsenräknat, skulle vidjan börjas vidas ända ut till toppen så att den blev mjuk och böjlig

209/127c

245

Acc. n:r M. 10892:70.

LUF 62

Uppgifterna härföra sig till

Landskap:

Västbo

Härad:

Väskinge

Socken:

Väskinge

Uppteckningsår:

1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Spårbråda

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppor?

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Rebel Lorensson

Adress:

Väskinge

Födelseår och födelseort:

1899 Väskinge

Svar:

1. I vår trakt finns delvis halmtak ej vasstak
2. Dessa tak är bundna med galvarensad ståltråd N:o. 19-20
3. De är fäckta med slagtröskad råghalm
4. a.) 9% räknat 60
b.) -" - 90
c.) -" - 80 d.) 95%
5. Takräppor användes icke

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Det användes icke.

7. Träden fästes i andra bjuråsen med intill hoffsen, sedan lägges en härrve halrn 20 cm. grov. där efter fäststräden över härrven nedom bjuråsen, trädes tillbaka med 5 cm. bakblyng. träden fästs uppåt så att nälön kommer under träden på härrvens översida sedan läggs nästa vänstra handen på härrven drager med hägra handen åf träden och prässar till samma med härrven, sedan f. s. på samma sätt hells hoffen är lagd! Närha bleck bredes med 7 cm. fyrkant och syss på samma sätt.

8.a Vid täckning användes 2 täcknalar. En häck sak kryssar och stödåbel och en brandstegs replina skärbråda och skärknir.

8.b Tidigare användes hoffknir i stället för häcksak

10. Täcknalen användes till att sy fast halmen med. Häcknaren klipper man takhoffsen med kryp och stödåsar förflyttas uppåt taket allteftersom arbetet fortskrider. Replinan drager ryggningshalmen upp med. Skärbråda och skärknir användes vid takets skärning.

9.

Hängvar

hängvärat lägger räkt över ryggeningen

Underlaget av hake visas här

Dabörjad täckning

Röjnings
Takhofsen

Kläippis

Öffnadesace

Herr brällan

Lopsterior

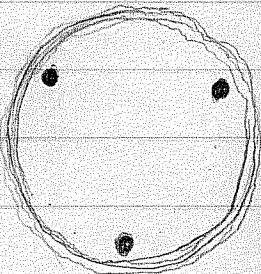
Tacknadsace

Kluris skänts hake med

Det håll med hand

Stockace, användes full och
klypta takhofsenStegen användes under arbetet och
även om ryggeningen

Opplina murt 10m. lang

Täckläden lägges på
marken och häls fö
prålar inuti så att den
inte blir smäjd.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folkliv för k-
ning vid Lunds universitet

15. Vid täckningen arbetar 4 man. En man syster fast halmen en breder ut halmen en flyr nälén och en man flyr upp halmkarvåna samtidigt som häd frädes på nälén

M.10892:72.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ning?

15. Anvisar å byggets förtecken.

11. I förförande fall användes sko med gummisula

12.a. Slagfröskad långhalm användes utan någon förberedning

12.b. Angående vassen han jag icke besvara, med förfrågan
hos en 85åring uttalat han sig att den kan nog skördas
på is å buntas i härra.

13.a. I visso fall när det är ont om halm läckes
även utanpå det gamla taket.

13.b. När taket är färdiglagt beskrives det så det blir jämt.

13.c. Takhöften behandlas på följande sätt, man sträcker en
sökhöjd från den ena vindspionen till den andra så att man
far en rak linje att följa, sedan klippes höften i parallell
vinkel ut efter fridens.

13.d. Nej.

14.a. Taket ryggas å följande sätt, små halmen läggs över
rygningen och hängräven läggs med 40 cm avstånd till
att fasthålla halmen med.

14.b. Ett söndrigt tak lagas med en tun täckning
från höften upp till rygningen över den söndriga ytan.

M.10892:73.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

16. Användas häxpar borras inga hål i vindskedarna

17. Taket lägges på bjuråsar

18. Nej

19. Ja.

20. I Torskinge socken, fäckningen förekommer helst i juni mån.

21. Hemmansägare

209/127 C

Acc. n:r M. 10892:74

LUF 62

244

Uppgifterna härför sig till

Landskap: Torskinge länHärad: Täby sockenSocken: Torskinge sockenUppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmad vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rätta åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Täby socken

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takräppor? nej

Uppgifterna lämnade av

Namn: Off. AnderssonAdress: Klockargården TorskingeFödelseår och födelseort: 1874 Täby socken

Svar:

Övervägande halmtak, ej vass, ligat med tråd.
Bindes med ståltråd, grovtak 18-19.

Påläggas av dagtröskad rågräs, gräsmalen
 lag av slanor, eller som vi kallar bygare
 som är spikat längs med taket med -
 25 a 30 centimeters mellanrum.

För närvärande särka 80 procent halmtak.
För 50 år sedan var det nästan allmänt.
halmtak, i enstaka fall stickor

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10892:75.

Ljusande torn

Endast ett par tåsknälar, ej yttre knivar
för skärning av fletet, en särskild kniv för
havsten (tåtskäggel.)

Senare jag började sysla med fletteckning hos
ej använda andra redskap i annat mån,
det är en 60 års lit som doma täckningsmetod
hörs och. Förut lättes det på annat rätt
da man behövde väggar & trapp, vagnar att hällan
hållas, nedgörna att hänga fest med
cirka 60 Centimeter mellan varje vägg
som lags om hjuvel och fönster samt drags åt
ordentligt. Reft & väggar görs sedan i ordning
från inomt före täckningen, även halmare jordspis
förflyttas längd 58 Cent
Gosskinnet längd 20 Cent

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
  - a. långhalmen?
  - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
 b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
 c. Hur behandlas takskägget?
 d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?
 b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

Ty någon särskild plåddel

Nu för tiden är ingen särskild beredning
nögdroskab samt hunda om 10-12 kg. hundt.
Vassen är ej lika stort för takräckning här
på orten

Bidla delar

Ja

Med vi kollar hovs, den skäres av i rinkel med seké.
— Ja, fast det förekommer inti så
mycket nu på de smäste i run.
Med verkroskab småhalur, som lägger på
ryggingen och festholles med hängvar
— 60 centimeter varje

Lyre manu 3 st vid taket samt en för
uppsättning med haken samt bröd m.m.
Med stora syr fast holme, samt ledar arbetet

M.10892:77

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt bevara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Nej

Haror aldrinom vi hittar hjure.

Nej

i huvudkungen, samt Norrköpa, delvis i
Sannäs, Ås, Brodaryd.

Ja Lantbrukare

206/201

Acc. n:r M 10892:78.

LUF 62

228

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: SyriplHärad: Gästbo 7kpSocken: Björka kyrkaUppteckningsår: 1941

?

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en under sökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vass tak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takräppor?

Uppgifterna lämnade av

Namn: Gunnar JohanssonAdress: Läkarygd HöndorFödelseår och födelseort: 18.72 Ryssby

Svar:

1. Ja Alla gamla ladugårdar har halmtak
2. Ja halmen är bunden med raft
3. Kvartum entrum och fjärrfjärd
4. Nej

Yt. 75 presentca. 80 " "ca 75 " "ca 100 " "5. Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Høj

7. Halmen hugges av till första flaskan så att den blir kort och till andra flaskan lite längre och de övriga flaskorna är inte alls första och andra flaskorna sättes mot en leärla
går och försöker se och skrämma
8 b Rockar till att slå halmen jäms
9 För nävarande användes näl och försöker till att dra åt räpten med och yr till att hugga den första halmen

raft som binder halmen med jämte torvt. M. 10892

lückte somm man lieg Palmenen fra
sei här se knutten ett
somm man lärde raffera med

M.10892

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10892:80.

11 Nej

12 ~~Att hängas till de 2 första halmtak~~
Hängträskärd

13 Ja

b Ja

c Sätter maten i brödce och
klipper med sek

d Nej

14. a med lös halvm och hand
eller ryggtrev från halva vid
hängferrver

b man lyfter upp halmen vid
hållet och spärrar in halmen
och sedan bindar snöd
trödel

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takräckningen? Och vilken
är i så fall arbetsfördelningen?

M.10892:80.

11 Nej

12 ~~Att hägges till de 2 första flackarna~~
flackträskad

13 Ja

b ja

c läppes maten i brödce och
klipper med scx

d Nej

14 a med lös halmen och hand
eller ryggtrev från halva vi del
hängferrar

b man lyfter upp halmen vid
hållet och spärrar in halmen
och sedan bindar snöd
trödel

16. Har Ni hört omtals eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takräckarna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som takräckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M. 10892:81.

15. *Ken binder upp halva
en breder halvans*

en har band

en binder den

16. *Nic*

17. *Läkt*

18. *Lund och Skåne på
landsbygdens*

19. *ja*

20. *Rydahalvans Tacken*

21. *Grishare och fjordbrukare
takräckare har tält officiellt
och manskaptält med halva
sitt minnestält i Värsjö*

228 206/207

Acc. n:r M.1.0892:82.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Oslo

Socken: Rydaholm

Uppteckningsår: 77

Uppgifterna lämnade av

Namn: J. & Holmgren

Adress: Laxaryd Småland Rydaholm

Födelseår och födelseort: 1860 Rysby Krl. län

Folklivsarkivet i Lund beder Eder hämed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvet för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande? 20°
  - b. för 10 år sedan? 30°
  - c. för 20 år sedan? 50°
  - d. för 50 år sedan? 100°
5. Användas (använtes) takräppar?

Svar:

Halmtak finns

Halmen är bunden med
järntråd, för användes också
ljörkvidjor.

Finns ej i trakten

Vit inti har aldrig sett några.

M 10892:83.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

På senare tid isolerade band
Förslott med fortlöpande söm
men blev ej till belätenhet
Vi använder näst en trum fräckba,
räckningen sågad eller smala
ungefärd, den läggis på halmen
som utbredes, så far man ungefär
50-60 cm mellan banden
Redskapet användes praktiskt tagit
inte några spricit förfäckning,
utan vid fortlöpande söm där
användes en nål som frädu
virus på den sen ut ungefärligen
medan

M.10892:84.

Nogi

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Slagfröskas

I bland

Klipps

numra sållan

Med stödhalme som fasthålls
med hänggravar som ser ut så här
lyxigde mät

X
Olika hus stora fakridor det gäller
En bre i et halme och en bindre
och nogen passar rej. Det kan ju
vara flera lag

M.10892:85

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Nj

Taket läggs på, ortspråket beräknat
bjuråsar, det vill säga slanor som
spikats på spännor med 10-12"
mellanrum

Använtes ej till boningshus

På grund av hög ålder föga lämpligt

✓ Rydaholms socken

Har varit småbrukare jordbruk

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

229

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Söderåland

Härad: Äsbo

Socken: Rydaholme

Uppteckningsår: 1947

Uppgifterna lämnade av

Namn: Lea Norberg

Adress: Smål - Rydaholme

Födelseår och födelseort: 1868 Rydby

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rätta åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande? _____
  - b. för 10 år sedan? _____
  - c. för 20 år sedan? _____
  - d. för 50 år sedan? _____
5. Användas (använtes) takräppor?

Svar:

jo halm-tak

Halmen bundes på två olika sätt och med olika material, före 1900 användes trädvidjor senare med järntråd. Slagtröskad halm har stora företräde, ej sätt pålagd, målaged av skä blyssas med 12. tums mcläniron då halmen väl ordnats läges en sl. räfft över och fast bindes i jämför omkring

20
45
55
markans 100 något instabili, tegel, sticke, spisar takräppor (på småläriska) Täckraft

M.10892:87

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Huru ej föredraga sörnaydd, isolerade är att föredraga Halmur bredes av den anvarig, så kommer rafflen som är 1+1 eller 1/2 + 1 lägger här över och fast bindes med färnträd med 80 centimeter mellan varje detta band förs med mål i genomsnitt till hälften för att fylla bandet. Tillbaka till händerna, 30 centimeter mål, med öga färnträd blejt om 60-70 cm alt fettet taket (djupt) och lika för omhänning 30 är tillbaka användes s.k. drevbrada drevpäck fört i sikt hand, i öga halme, raff mål färnträd, (en del av slavar med 12 tums mellanrum, vindskidor 12 till 15 tums bredd, över denne vindskidet som gärna bör vara 1½ tum fast spikat en 4-eller 5tums bredd s.k. skeurista där innekanten sticker vindskidan med omkring 2 tum, här shall rafflen ^{ha} faste under händer öga, förr drevbrada att göra taket ställt, Drevpäck för att draiga hårdt åf bandet tråbandal, var tids, trådar, mål raff, sät

Ob-S m 14 Hängvar, östra Kronobergs
kalla det fö^r (hang) 2 st träbitar hälft
av gran spikas tillsammans eller borras
tillkop 8 tum från från lilländan
bitarna bör vara mind 50 tum långa och
minst 4 tum lilländan 18.

M.10892:88.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

Ej vantar, ej knäputor, vanlig sko men trälst med gummidekor
Väl nogen väg bor (tryskas) försök med
(slaget) Pejjat försök. Vässeris behandling
kan ja ej tas om.

Läckning på gammalt tak är ej ekonomiskt
bort med gamla taket. Förflytt från att syda från
det shall ^{förtidigt röta} lagas det med hund så irot att ej nä-
gon sedan bestyrking är nödig
Vi torde här acceptera hoffsmeden harit klippes vät
och bör bli 12, till 15 tern igenom, och, som
minst 50 procent av nye ~~med~~ lastgårdar med halm
ryggning, den ansvarige sätter sig på ny tar sien mot
halmtakshalteri och harit den härst fördelat så att det
är över takloftet minst 15 tern medan den sista tak-
der efter kommer han ge varit 20 turns avstånd
med hjälp av god willia. Men ej fall fast med stor
förr i Tidigt tag 4-5 man på taket. Alla tycker ha
mycke att göra, på marken. Ställningens sinnar
var tid för 2 tagtag med 8 man. Bästa tak
har ett lag med 4 man.

M.10892:89.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Ja har ej sett någon ej föret haft talas om
någon borring i vindskedorna, den skiljest
som föret nämnts för denna uppgift prä seg
lägges på Bjurösa Slanor

Halmstak prä bonings har ja ej sett i Småland
men Halland s Skane men for minst i än
50 år seru användes halmstak endes torvtak
så att många tusental. Såna i Tugor hadde sk dubbla
tak

Já

omkring 45 sedan ja började praktisera
Bra Bro, Rönby, Berga, Rydabolu, Glälle, Svencberg
Id Landshukar, Sista lade gärdsläckning
nu häller ja mig på fast landet före sen
Tördagårdena

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

214/130 b

228

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Ödby

Socken: Tölleryd

Uppteckningsår: 1947

Acc. n:r M.10892:90.

LUF 62

Uppgifterna lämnade av

Namn: V. M. Andersson

Adress: Nytorp Tölleryd Skillingaryd

Födelseår och födelseort: 1889 Åker Jönköping

Folklivsarkivet i Lund beder Eder hämed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvet för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takkäppar?

Svar:

1. Ja. Halmtak, ej en del äldre badugärdar

2. Ja

3. Nej

4. a. omkr. 30% av lada o. badugärdar
inrämnade omgivningarna.

b. omkr. 35% c. omkr. 40% d. ej hämt.

5. Nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6.) Vi använder i regel galvaniserat järntråd.

7.) Vi brukar här lära med s.k. roft eller smal list, som läggs över på halm men sedan bleket breks ut iack sedan bindes fast med vridjärn av järntråd omkr. 75 c. mellan varje bindning och sedan hägda om-listen tills torkt lärken. Lärken i regel består av tråd krob.

8.) a) Nät är frå, läng, oxja, en brädlapp. b) ej hänt.

9.) Nålen utgörs av en trippinne omkr. 30 cm lång med ett hål i ena ändan där man sätter in häderna, som sedan med dekarna dras genom haket om lärken och räffen, längen användes allt därför att med. och färre slings med med, oxja och brädlappar användes allt jämn hugga hopen med. Täckningen tillgå i så. Till första lagret eller bleket lägger en halv vissel. eller smal härvor som bindes med ett halmiband på mitten och sedan huggas jämnna

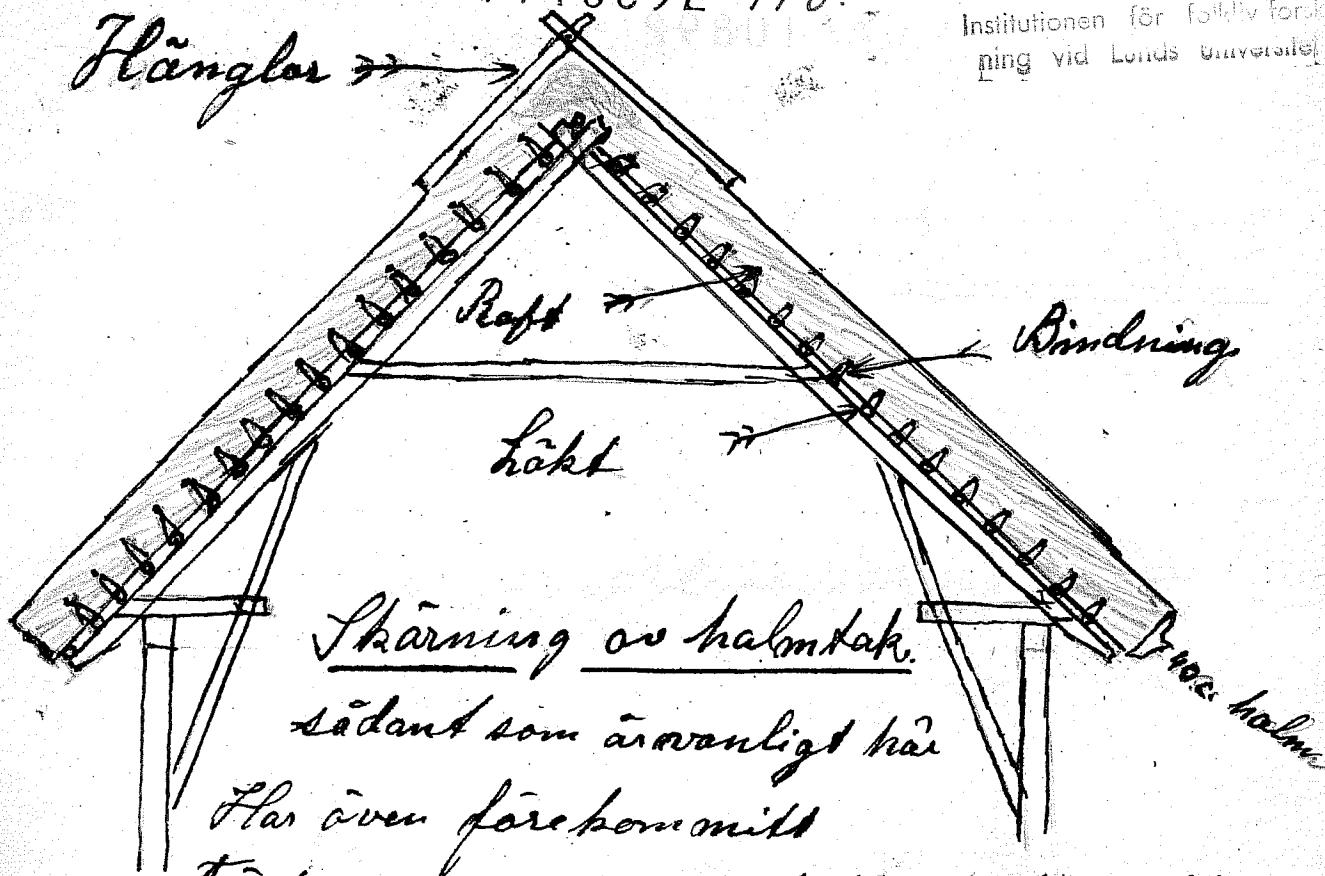
M.10892:91a.

Bir döring vid raff.

Direkt försyning av halonen.

Nål som da användes.

För alltid själv varit med om denna metod
men har svårt hittat som varit förtjänstig detta
sätt.

Skärning av halmstak.

sådant som är vanligt här

Har även förekommit

Fäckning direkt på underlaget utan raff,
då malmen syfts på med fin järntråd. Då har anträdet
en särskild nöjlighet eller skyddelse järn som sträcken bindats
på. Då måste en man vara under taket och skriva ut
den samma, och en annan över, och dra åt.

Trau järntråd blev vanlig användning vid järnbyggnader
som snyddes ihop i tappan till en öggla och styrändan
väntes. All skriva genom malmen så trädde
snara genom öglen och drags åt.

Under fäckningsarbetet användes dock äsar och gö på
som spöllas mot marken ned, slänges och flyttas
uppå så fort fäckningar på går.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med takläckningen? Och vilken
är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M10892:92.

med en gixa. inom de lägges, d. s. och bindes fast.
Sedan breddes halmen ut löd och tischar eller
haffen lägges på och bindes fast med
jämbråd som förs klibbs av ~~och~~ till hagon
längd och gjorts en, åglar i ena rändans.
Tråden dras åt som en snara, så fast som
möjligt. Så lägges blek efter blek. Vi behöver
ha omkr 1 fot ell 30 cm. mellan varje läkt.
eller kraka. Förbild vinklig är att breda ut halmen
16.) Vi använder ej varken vantor eller knägutor
eller omväga särskild fotbeklädnad.

12.) a. Några hässas för hand med slaga
och buntas.

13. a) Båda ~~p~~ rätten användas. b) Nej
läktet rävsas av med en vanlig handrävs
och i jämnhet rävsas till med händerna.

c.) hässas jämt med en gyxa och en brölkapp
man håller gyxan ställt och slår med brölkapp.

d.) Nej:

M 10892:93.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (använtes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper närest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

- 14.a. Smäj halm bredes ut över ryggen så hänges på s. h. hänglor, dessa består av 2 steklar omkr 1½ m. långa och 8-10 c. gross av rundvirke som fästs i loop med en knippe eller grov spira. De hänger på en enkel blad avstånd från varandra... b.) geron att täcka över rätt hål laga genom att sätta i lacksläpbar elle spän. (i varje lag)
15. Vanliga 3 man i beredskapsmen i sägel ut raffens och där i gans skyggen den 3 d. dras åt och når till halmen.
15.) Nej. 17). På strandbro som fästs på fastebän med omkr 30 c. avstånd 18 Nej.
- 19.) Har ej ännu ått skiva i den na sek.
- 20) De senast 20 åren i den närmaste trakten här.
- 21) Jordbruksare, har förr varit byggmästars.

217/207 cd

281

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Östra Värmland

Socken: Björkö

Uppteckningsår: 1947

Acc. n:r M 40892:94

LUF 62

Uppgifterna lämnade av

Namn: Karl Karlsson

Adress: Söder om Björkö

Födelseår och födelseort:

217.1868. Björkö.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmad vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvet för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procenträknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (använtes) takräppar?

Svar:

Halm

Halmen är på en del bunden med vidjor, men på yngre med järntråd.
Här på orten används endast slagtröskad halm.

1. procent.

10. "

30. "

75. "

Ja.

M.10892:95.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materiällets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Vi använder fortlöpande sön
En man kryper halmen, en är
på undervidan och ryr, här man
hjälps att att binda.
En nål, samt en kort nägning
med hal i, som man använder vid bindning
Nj

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
  - a. långhalmen?
  - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M.10892:96
Inga svar hittades.

Första med laga.

Vägen går högt fram och gamla,
men mest ligger och gamla högt.
Ja

Man ansluter i bredd utan mun
häller på under idag som stor med häxhyll.
Ja

Halmen bredder mitt över ryggen,
samt riktar ihållan hållen och hålls
med tunga slanor.

Fyrar man arbeta gemensamt
en man bredder halmen.

En man går på midsidan och sätter
tri man lyfts åt alla högra bräden.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt bevara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper där Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10892:97.

Nej.

Taket lägges på läkt, sen hæder halmen, sen lägges på raft, som bindes med garnkäden.

Ja.

Y Björk

Lantbrukare.

217/218 ab

Acc. n:r M. 10892:98.

LUF 62

282

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Södermanland

Härad: Ostra sva, f: Vika

Socken: Kräkshult sva f: Vika Födelseår och födelseort: 1865. Kräkshult

Uppteckningsår: 1947 mot på undersidan!

15

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en under sökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålls (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takäpppar?

Uppgifterna lämnade av

Namn: J. A. Pettersson

Adress: Slättängsvejlelund

Födelseår och födelseort: 1865. Kräkshult

Svar:

Halmtak mestet i försunna.

Vasstak ej försunt, halmen
bunds vid underlaget med Björks
vidjor. Endast Slagtröskad halm
kunde användas.

Halmtaken nästan allmanna
på Ladugårdar i tundra. Takäppar
användes vid, eller bräder.

Takkäpppar eller (Raf) varit
använda till alla halmtak.

M.10892:99.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Räfftbanden sättes ungefär ett par centimeter från varandras vidjörna som var att förtöja eller rida, smades alltid ned i den som satt fast på sin rot. Sedan högs dom loss och rotänden spetsades.

Redskapen var endast

yxar — säg — hamma i kvarnare, ett almasätt; Wantar hammar alltid användas vid nästan
säts taktäckningar var yxar var
likaså med karä-pulter
fast lekskädmål varlij skor

Huggning Sägning Slåning och
assatsning Barkslåning

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
  - a. långhalmen?
  - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
  - b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
  - c. Hur behandlas takskägget?
  - d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?
  - b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M.10892:100.

Den halen som användes för taktäckning måste vara lågtäckande och då som sagt så kallas den i Hälsar, Hälsarna utvecklades till ett 6-tums tjockt lager, vid täckningsuppsättning på gammalt taket ej.
Då taket är färdigt justeras det takskägget jämniskäres (klipps)
Vasstak som sagt blektant

Man bygger halmen på mittlinje halsten på var sida samt gör längden å längre övre trisssten man legt på den branta halmen

Dan kan vara flera lag men då dem tärke men minst tre

M.10892:101.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i windskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
  17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
  18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
-
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformular (som i så fall honoreras om så önskas)?
  20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
  21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper dårest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Att bonna här för windskedarna
för kapparna är oklart.
Likaså påtten.

Taket ett kraftigt läkt ur grova
slaner då det var långt mellan
takstolarna.

På Boningshus inga halvtak.

Att göra en angivet utförlig
beskrivning om ett takslags tillhörs
enst är ganska svårt omfattande.

Men dessa frågeformular är särskilt
endast korta och direkt svar
jag har aldrig varit taktäckare.

Vad detta slag men jag har varit
med i både huvud med halvtak
ett Nationalyrke är Smed.

Halslack

Frigg Halmstaken var mestan allmänna på
alla Ladegårdarbet, även Sticktak använde
hinder, D. i mitten 1868 - 1869. Hon
hade en stor liten halmstaken och
fader att kreaturen. Ty det var stor brist
på fader, ungefar vid samma Tid sät
esppanen domme Stickbyxlingen, och så börs
fader domme använda dessar, och sedan
blev ingen halmu påtagda vidare.

Därkring 1875-80. så hette Sticktak allmänna
och sedan har nog sigrat huv. Takts
med halmu, ditminstone i Medelsta Sverige
Halmstaken var snart vanliga före 50-60
år sedan. Ja fort domme huv. brygger de
moderna Ladegårdarna, sic viser de gamla
dräningar som haft halmstek, och dessas
försvinner över de gamla Halmstaken.

Bandsling av Gladntak

Vičl bandslingen misste dom alltid varv två
personer, dess ene över, och den andre
nader hälften taket, båmen som var i körvar
bereddes sitt på ett vanrade av tre
ett till ungefär 6. tims tjeckat saker,
sedan pilades den längs takläggaren, men
tog den undre arbetaren en medjöcate
Tack den spetsade ändan upp genom
halvonen till den andre hamnaten, då han
dragit upp den ett stycke så står han
mer lätt åter. Till dess anden men
hade jen sitt takläggare mellan i sitt
öga. Den undre hadde nu medjöne om
underlagets lasta eller läktet, nu hitt
eller vred han ändarna om tingens
och så var det litit sätta dit en
medjöne på ett annat ställe i vrida om

För att få ett nytt halsnatak, sär
födrades Kansje flera års om tanke, ty det
blev ej respektet halm över på vintern
sedan Brattene på vintern tagit sitt,
men bönderna såmade av varandra och
samtliga köpte av varandra, och på
så sätt kunde dom för tillfället få
tacka utvistose halva sitt tak.

Som vi vet så hadde bönderna lite
jäck bruten på den gamla tiden och
det som fanns måste delas upp till
flera sädesslag, därav så blev det
lite både halm i hedsäd.

Detta var orsaken till att dom eg
gick igen halm till ett tak på sin
egen gård. Ett halsnataks ålder ret
färg ej men dom kunde se i mycket
gamla pastis det om dom var bra
från bördar